

پدیکلوز :

شروع مدارس هر ساله برای فرزندان ما مشکلاتی را بوجود می آورد یکی از موارد ارتباطاتی که بین دانش آموزان خصوصا دختران در مدارس بوجود می آید مبحث شپش می باشد که سعی نموده ایم در این چند خط به شناسایی و راههای نابودی این حشره بپردازیم . در آخر نویسنده امیدوار است با خواندن این مطلب راه نابودی و ریشه کنی شپش در بدن فرزندان را آموخته باشید در غیر این صورت با تلفن همراه اینجانب تماس گرفته تا راههای دیگری را بررسی نمایم .

انواع شپش انسان :

۱ - شپش سر (پدیکولوس هومانوس کاپیتیس) : این شپش به رنگ خاکستری بوده و بدن آن مسطح می باشد . سر این شپش مخروطی و دارای دو چشم ساده و برجسته است . اندازه متوسط آن $1/3$ میلیمتر می باشد . شپش سر معمولا تخم های خود را به موهای سر می چسباند

۲ - شپش بدن (پدیکولوس هومانوس کورپوریس) : این شپش نیز تقریبا " هم شکل شپش سر بوده با این تفاوت که اندازه آنها نسبت به شپش سر بزرگتر و حدود ۳ میلیمتر می باشد شپش بدن بیشتر روی لباس ها بسر برده و برای تغذیه ، خود را به نازکترین قسمت بدن می رساند و تخم های خود را روی تار و پود لباس می چسباند.

مشخصات زیستی و سیر تکاملی شپش سر و بدن: این شپش ها انگل اختصاصی انسان بوده و خونخوار می باشد و در روز دو یا سه بار از خون انسان به کمک نیش خود تغذیه می نماید . مقاومت آنها در خارج از بدن انسان کم و نسبت به تغییرات درجه حرارت خیلی حساس بوده و اشخاص تب دار را ترک می کند و در درجه حرارت ۵۲ درجه سانتیگراد در عرض چند دقیقه از بین می رود .

تخم شپش رشک نامیده می شود . دوره باز شدن تخم ها بین ۶ تا ۸ روز است . از تخم ، شپش جوان خارج می شود که شبیه شپش بالغ بوده ولی شکم آن کوچکتر بوده و ۱۸ روز بعد از خروج از تخم پس از سه بار پوس اندازی به شپش بالغ تبدیل می شود . این شپش ها حدود ۶ تا ۸ هفته در صورتیکه شرایط محیط برای آنها مساعد باشد زنده می مانند .

نقش بیماریزایی شپش های سر و بدن: شپش ها می توانند بطور مستقیم و یا غیر مستقیم جهت انسان بیماریزا واقع شوند . بطور مستقیم نیش شپش ها باعث بروز پاپول کوچک کهپیر مانند می شود که دارای خارش بوده و همین امر آلودگی ثانوی محل نیش شپش ها را در اثر باکتریها یا قارچ ها تسهیل می نماید که این جراحات ممکن است به زرد زخم تبدیل شوند .

نقش بیماریزایی غیر مستقیم شپش در پزشکی بیشتر است چون شپش می تواند ناقل عوامل بیماریزایی باشد که در انسان بیماریهای خطرناکی را ایجاد می نمایند .

شپش ناقل ۳ بیماری مهم تیفوس اپیدمیک ، تب خندق و تب راجعه است . در مورد دو بیماری تیفوس اپیدمیک و تب خندق عوامل بیماریزا پس از خونخواری شپش خود را به سلولهای جداره روده شپش رسانده و پس تکثیر تزیادی باعث پارگی سلولها شده و بدین ترتیب عوامل بیماریزا با مدفوع شپش به بیرون راه یافته و در نهایت آلوده شدن محل نیش شپش با مدفوع آن باعث می شود که عامل بیماریزا موجود در مدفوع وارد بدن انسان شود و ایجاد بیماری نماید .

عامل بیماری تب راجعه نیز در محوطه عمومی بدن شپش تکثیر یافته و انتقال بیماری با له شدن شپش و آزاد شدن مایع بدن آن در مجاورت محل نیش شپش صورت می گیرد .

۳ _ شپش عانه (فتیروس پوبیس) :این شپش هم رنگ آن بصورت خاکستری بوده و سر آن در یک فرو رفتگی موجود در سینه قرار دارد . اندازه آن بین ۱ تا ۱/۵ میلیمتر می باشد .

مشخصات زیستی و سیر تکاملی شپش عانه: در اغلب موارد این شپش به موهای ناحیه عانه و اطراف مقعد می چسبد و در سایر جاهای مودار بدن مثل زیر بغل ، مژه و ابرو نیز ممکن است دیده شود . شپش ماده تخم ها را در قاعده موها می گذارد .

تخم ها بعد از ۶ الی ۷ روز در محیط خارج باز شده و نوزاد شپش از آن خارج می شود که در عرض ۱۵ روز پس از سه بار پوست اندازی بالغ می شود . مدت زندگی در شپش عانه در حدود ۳ هفته می باشد .

نقش بیماریزایی شپش عانه: محل نیش شپش ابتدا سرخ شده و بعد پاپوله‌های گلی رنگ در ناحیه ظاهر می شود که توام با خارش است . این خارش در موقع شب با شدت بیشتری بروز می نماید و در اثر خاراندن جراحات ناشی از تولید می شود که حتی این جراحات ممکن است اگزامایی شوند .

در فرم های مزمن آلودگی با این انگل ، لکه های آبی رنگ در روی پوست ظاهر می شود که این لکه ها بیشتر در روی شکم ، سطح قدامی رانها و همچنین سطح داخلی آنها دیده می شود . درمان این آلودگی انگلی باستثنای آلودگی پلک ها مثل درمان شپش سر و بدن انجام می شود ولی در مورد آلودگی پلکها باید از پماد چشمی اکسید جیوه یک درصد استفاده نمود .

راههای پیشگیری و مبارزه با شپش های انسان

برای جلوگیری از آلودگی به شپش بهترین راه نظافت شخصی و مراعات موازین بهداشتی است و این در صورتی است که تمام افراد اجتماع انرا مراعات کنند ولی چون اشخاص غیر بهداشتی وجود دارند لذا این طرز پیشگیری موقتی خواهد بود . در مواقع خطر مثلاً" در اثر بروز اپیدمی ها ، بهترین راه مبارزه ، استفاده از روش های فیزیکی (حرارت ، جوشاندن و غیره) و یا شیمیایی (مصرف حشره کش ها) می باشد .